

Maatschappelijk aanbesteden is geen praktisch stappenplan dat je als gemeente 'even' doorloopt. Bij elke stap kom je dilemma's tegen die vragen om politieke keuzes. Die politieke keuzes zijn terug te leiden naar de drie functies van de gemeenteraad.

Politieke dilemma's en uitwegen

Boukje Keijzer

Dilemma's uit de praktijk

Gemeenten zien in de praktijk onzekerheden als het gaat om maatschappelijk aanbesteden. Zetten we onze relatie met jarenlange partners niet (teveel) onder druk als we kiezen voor nieuwe coalities en maatschappelijke initiatieven? Zijn de initiatiefnemers of degenen die met een bod komen wel representatief voor de doelgroep waar het om gaat, zoals de buurtbewoners als het gaat om de exploitatie van een buurtcentrum? Als we op deze bijzondere situatie in wijk A ingaan, wat betekent dat dan voor de andere wijken? Een overzicht van dilemma's geven we hieronder. Drie werken we verder uit. Bij het afwegen van de keuze om met maatschappelijk aanbesteden aan de slag te gaan, komen er ongetwijfeld herkenbare dilemma's op tafel. De Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling ziet deze dilemma's overigens als een onvermijdelijke stap als overheden terugtreden (link naar samenvatting van het RMO-rapport).

nieuwe partners	↔	duurzame partnerships
initiatiefnemers	↔	representativiteit
unieke situaties	↔	precedentwerking
vertrouwen	↔	juridische verplichtingen
experimenteeruimte	↔	aansprakelijkheid
nieuwe zekerheden	↔	verantwoording
sturing	↔	organische ontwikkeling

Dilemma: Sturing

Vanuit de kaderstellende functie van de gemeenteraad draait het meestal om het dilemma van de sturing. Bij maatschappelijk initiatief is het moeilijk om sturend op te treden, want vaak ga je er niet eens over als raad. Hoe kun je dan je politieke kleuring meegeven? Bovendien kiezen we steeds vaker voor organische ontwikkeling, aansluiten bij wat er speelt. Een buurthuis geleid door actieve inwoners hoeft minder subsidie dan een buurthuis elders. Verschillen kunnen ontstaan. Bedenk of je die wilt.

Dilemma: Representativiteit

Het dilemma van de representativiteit speelt vanuit de volksvertegenwoordigende functie. Initiatieven van onderop zijn zelden representatief voor de hele buurt (de gemiddelde gemeenteraad overigens ook niet). Bedenk of dit een belangrijk punt is en of je wilt eisen dat bepaalde doelgroepen zich aansluiten. Bezin je op hoe je de rol van volksvertegenwoordiger invult als het volk zichzelf al vertegenwoordigt. En ander dilemma dat vaak om de hoek komt kijken is de vraag of er wel echt ruimte is voor nieuwe spelers op de markt. Onbekende, kleine partijen toelaten kan de belangen schaden van gevestigde partijen met wie de gemeente al jaren zaken doet. Tegelijkertijd kan het ook zorgen voor een frisse wind.

Dilemma: Vertrouwen

Vanuit de controlerende functie van de raad draait het om loslaten vanuit vertrouwen. Maar vaak durft een gemeente niet los te laten omdat er nog allerlei aspecten zijn waarover geen zekerheid bestaat. Het kan enorm helpen om gewoon eerlijk te zeggen dat je de andere partij (nog) niet vertrouwt. Dat leidt vaak tot doorbraken. Transparantie is de basis van vertrouwen. Eerlijk zijn over cijfers, over belangen, over wat je van elkaar verwacht. Vaak gebruiken betrokkenen aansprakelijkheid als excuus om taken niet over te dragen. Dat is echter vooral een dilemma vanwege de 'Barbertje moet hangen'-reflex in de politiek en media. We willen altijd iemand de schuld geven als er iets mis gaat. Je kunt prima aan inwoners en maatschappelijke partners vragen om zelf verantwoording te nemen en af te leggen over de zaken die zij oppakken.

Tips om met deze dilemma's om te gaan

- Betrek de raad op tijd.
- Accepteer dat verschillen ontstaan tussen buurten.
- Geef ruimte aan een faciliterende rol van de raad.
- Wees eerlijk, transparantie is de basis van vertrouwen.
- Vraag inwoners en partners zelf verantwoording te nemen en af te leggen over zaken die ze oppakken.
- Bouw veel reflectie- en bijstuurmomenten in.